

COĞRAFI İŞARET TESCİL BAŞVURUSU HAZIRLAMA VE İNCELEME ESASLARI

Başvuru Yapan:

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 36 ncı maddesinde sayıldığı üzere, üretici grupları, ürün veya ürünün kaynaklandığı coğrafi alanla ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, ürünle ilgili olarak kamu yararına çalışan veya üyelerinin ekonomik çıkarlarını korumaya yetkili dernekler, vakıflar ve kooperatifler veya ürünün tek bir üreticisi varsa, bu durumu ispat etmesi şartıyla ilgili üretici başvuru yapma hakkına sahiptir. Başvuru sahibi 37 nci maddeye göre bu gruplardan hangisine dâhil olduğunu belirtmeli, gerekiyorsa bu durumu kanıtlar belge ibraz etmelidir. 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 36 ncı maddesiyle “üretici”, “tarım ürünlerini, gıda maddelerini, gıda maddelerini, madenleri, el sanatları ve sanayi ürünlerini üreten veya işleten yahut tedarik zincirinde yer alarak ürünün tescile konu özelliklerini etkileyen bir işlem yapan kişiler” ayrıca “üretici grupları”, “kanuni oluşumuna veya bileşimine bakılmaksızın aynı ürünün üreticilerinden oluşan birlikler” şeklinde tanımlanmıştır.

Coğrafi İşaretin Adı:

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 34 üncü maddesinde tanımlandığı üzere coğrafi işaret, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş ürünü gösteren işarettir. Bu tanımdan hareketle başvuruya konu ürünü gösteren coğrafi işaretin yöreyle özdeşleşmiş olması gerekmektedir. Bu kapsamda başvuru ekinde, başvuruya konu adın yöre ile özdeşleştiğini ve sonradan uydurulmuş/geliştirilmiş bir ad olmadığını, başvuru tarihinden çok daha önce bilindiğini kanıtlar nitelikteki belgelerin ibraz edilmesi gerekmektedir. Uygulamada sıklıkla karşılaşıldığı üzere coğrafi işaret başvurusu yapıldığına veya başvuru hazırlığı içinde olunduğuna dair haberler bu koşulu yerine getirmemektedir. Ayrıca ibraz edilecek belgelerde coğrafi işaretin adının ne olduğu konusunda çelişki bulunmamasına dikkat edilmeli, böyle bir durumla karşılaşılması halinde daha detaylı çalışma yapılması gerekmektedir.

Öte yandan 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 34 üncü maddesinde yer alan tanımlara uygun olmayan adlar, ürünlerin öz adı olmuş adlar, ürünün gerçek kaynağı konusunda halkı yanıltabilecek olan bitki tür ve çeşitleri, hayvan ırkları veya benzeri adlar, kamu düzenine aykırı atlar, tescilli veya başvuru yapılmış bir coğrafi işaret ile tamamen veya kısmen eş sesli olan ve tüketiciyi yanıltabilecek adlar coğrafi işaret olarak tescil edilemez. Yabancı ülke kaynaklı başvurunun kendi ülkesinde korunmaması, korunmasının sona ermiş olması veya kullanılmaması halinde başvuru tescil edilemez.

Ürün Grubu:

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 37 nci maddesinde belirtilen ve aynı Kanunun 44 üncü ve 45 inci maddeleriyle belirlenmiş tescilden doğan hakkın kapsamını genişletici şekilde kullanılmayan ürün grupları; 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun Uygulama Yönetmeliğinde belirtilmiştir. Ayrıca 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 34 üncü maddesinde yer alan tanımlar kapsamında ürünlerin “üretim, işleme ve diğer işlemler”e ilişkin süreçlerinin bulunması gerekir. Bu kapsamda belirli yörelere atfedilen halkoyunları, türküler vb. unsurların coğrafi işaret olarak tescili mümkün değildir.

Coğrafi İşaret Logo / Etiket / Hologram vb. Örneği:

Uygulamada, özellikle coğrafi işaretli ürünü pazarda daha dikkat çekici hale getirmek amacıyla tescili talep edilen coğrafi işaretin standart karakterlerde yazılmış bir kelime unsurundan ibaret olmaması, kelime unsurunun yanı sıra şekli unsur da içermesi ya da, etiket, logo, hologram vb. kullanılması hallerinde ilgili ürünlerde kullanılacak görselin, coğrafi işaret başvuru formunda ilgili başlık altında 7x7 cm boyutlarında ve baskı kalitesi iyi olacak şekilde ifade edilmelidir.

Coğrafi İşaretin Türü:

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 34 üncü maddesi uyarınca coğrafi işaretler “menşe adı” ve “mahreç işareti” olarak ikiye ayrılır. Sınırları belirlenmiş bir coğrafi alandan kaynaklanan bir ürün, tüm veya esas özellikleri itibarıyla bu coğrafi alana ait doğal ve beşeri unsurlardan kaynaklanıyorsa bu durumdaki coğrafi işaretlere “menşe adı” denir. Söz konusu ürün eğer belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla bu coğrafi alan ile özdeşleşmişse ve üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az birinin belirlenmiş coğrafi alanda gerçekleşmesi gerekiyorsa bu durumdaki coğrafi işaretlere de “mahreç işareti” denir.

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 34 üncü maddesinde bulunan coğrafi işaret tanımına uyan ürünleri belirtmek için geleneksel olarak kullanılan ve günlük dilde yerleşmiş ifadeler coğrafi bir yer adı içermese dahi menşe adı veya mahreç işareti olabilir.

Yukarıda belirtilen açıklamalar kapsamında “menşe adı” veya “mahreç işareti” olarak yapılmış başvurunun ilgili tanımlara uygunluğunu kanıtlayan bilgiler başvuru ekinde ayrıca ibraz edilmelidir.

Başvurunun Menşei:

Başvurunun kaynaklandığı ülke ve ayrıca 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte 35 inci maddede belirtildiği üzere yabancı ülke kaynaklı başvurularda coğrafi işarete konu ibarenin Latin alfabesi dışındaki harfleri içermesi halinde, bunların Latin alfabesindeki karşılığı ve varsa Türkçe çevirisi ilgili başlık altında belirtilmelidir.

Kullanım Biçimi:

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 37 nci maddesi uyarınca coğrafi işaretin kullanım biçimi ve varsa etiketleme ve ambalajlama usullerini açıklayan bilgiler başvuru formunda yer almalıdır.

Coğrafi Sınır:

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 37 nci maddesi uyarınca başvurunun kaynaklandığı ve ürüne ayırt edici özelliklerini veren coğrafi alanın sınırları açıkça tanımlanmalı ve bunu destekleyen belgeler ayrıca ibraz edilmelidir.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 37 inci maddesi uyarınca ürünün tanımı, ürünün ve gerekiyorsa hammaddesinin fiziksel, kimyasal, mikrobiyolojik, duyuşsal ve benzeri özelliklerini açıklayıcı teknik bilgiler başvuru formunda belirtilmeli, bu bilgilere dayanak teşkil eden bilimsel çalışmalar ve ilgili diğer belgeler form ekinde ibraz edilmelidir. Anlatımda kullanılan terimlerin bilimsel kavramlara uygun olmasına dikkat edilmelidir. Bu kısımdaki anlatıma, başvuruya konu ürünün yukarıda belirtilmiş coğrafi alan içinde üretilmiş / yetiştirilmiş olması halinde kazanmış olduğu özellikler genel olarak tanımlanarak başlanmalı; coğrafi alan ile ürün arasındaki ilişki vurgulanmalıdır. Diğer bir deyişle “Bu ürünü diğer yerlerde üretilen aynı tür ürünlerden farklı kılan nedir?” sorusuna cevap verilmelidir.

Örneğin başvuruya konu ürün “elma” ise, elma meyvesinin genel özellikleri anlatılmamalı; başvurunun kaynaklandığı coğrafi alanda (yani coğrafi sınırdaki) yetiştirilen elmaların diğer yerlerde yetiştirilen elmalardan farkının (yani ayırt edici özelliğinin) ne olduğu, bu farkın söz konusu coğrafi alanın hangi özelliğinden ne şekilde etkilenecek olduğu somut, ölçülebilir ve denetlenebilir şekilde ortaya konulmalıdır. Başvuruya konu ürün bir elma çeşidi ise söz konusu elma çeşidinin diğer elma çeşitleriyle, yani “çeşitlerarası özelliklerin birbirleriyle” kıyaslaması yapılmamalı; “aynı elma çeşidinin farklı yerlerde yetişenleri arasında” bir çalışma yapılmalıdır. Bu şekilde yürütülecek çalışmada “aynı çeşit

üzerinde birçok faktörden etkilenen çeşit özelliklerinin standart bir pomolojik yöntemle ölçülebilirliğinin mümkün olmadığı; farklılığın net olarak ortaya konulabilmesi için pomolojik, fenolojik, morfolojik ve biyokimyasal analizlerin yıl tekrarlı olarak yapıp istatistiki değerlendirilmesinin gerekli olduğu” yönündeki uzman kuruluş görüşünün göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır. Öte yandan belirtilen bilimsel nitelikli çalışma yürütülürken analiz numunelerinin tüm coğrafi sınırı yansıtacak şekilde alınması, başvurunun kapsamının doğru biçimde belirlenmesi açısından son derece önemlidir.

Ayırt edici özellik olarak “kendine has tadı ve kokusu olan”, “eşsiz güzellikte”, “en iyi”, “en beğenilen” vb. belirsiz tanımlamalardan kaçınılmalı, aksine somut, bilimsel ve ölçülebilir nitelikteki özellikler yazılmalıdır. Belirlenmiş coğrafi alanın özelliklerine değinilirken ürünün ayırt edici özelliğine herhangi bir etkisi bulunmayan nitelikteki bölgenin nüfusu, yüzölçümünün büyüklüğü vb. bilgilere yer verilmemelidir.

Ayırt edici özellik tespit edilirken, aynı tür ürün için başvuruya konu coğrafi sınırı kapsayan bölgelere yönelik olarak daha önceden tescilli veya başvuru halinde coğrafi işaretler varsa, söz konusu coğrafi işaretlerin kapsamlarıyla karşılaştırma yapılmalıdır.

Üretim Metodu:

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 37 nci maddesi uyarınca ürünün üretim metoduna ve varsa söz konusu ürüne özelliğini veren yerel üretim teknikleri ile usul ve adetlere ilişkin bilgiler başvuru formunda sunulmalı ve bu bilgilere dayanak teşkil eden bilimsel çalışmalar ve ilgili diğer belgeler form ekinde ibraz edilmelidir.

Bu başlık altında başvuruya konu ürünün genel üretim metodundan ziyade ürüne ayırt edici özellik kazandıran tekniklere vurgu yapılmalıdır. Ayrıca eğer yöreye özgü özel teknikler uygulanması halinde bu tekniklerden bahsedilmelidir.

Örneğin başvuruya konu ürün “elma” ise, gerekiyorsa toprak hazırlığı dâhil olmak üzere üretim en başından, nihai ürün olan “elma”nın hasat aşamasına, hatta varsa özel saklama koşullarına kadar detaylandırılmalıdır. Ürünün ayırt edici özelliği dikkate alınarak eğer ambalajlamanın da belirlenen coğrafi sınır içinde yapılması gerekiyorsa, bu durum gerçekleştirilmeli ve dayanağı olan bilimsel çalışmalar ekte sunulmalıdır.

Coğrafi İşaretin Türü Mahreç İşareti ise Belirtilen Coğrafi Sınırdaki Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Bu kısım sadece mahreç işareti için yapılan başvurularda doldurulmalıdır. 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 34 üncü maddesinde yer alan mahreç işareti tanımındaki “üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az birinin belirlenmiş coğrafi alan sınırları içinde yapılan ürün” koşulu kapsamında, hangi aşamanın söz konusu coğrafi sınır içinde gerçekleştiği gerekçeleriyle birlikte açıkça ortaya konulmalıdır.

Denetleme: 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 49 uncu maddesi hükümlerine uygun olarak denetleme sistemi oluşturulması ve bu sistemin ayrıntılı olarak bu başlık altında belirtilmesi gerekmektedir.

Başvuru yapan, denetim işleminin yerine getirilebilmesi amacıyla konuda uzman kurum ve kuruluşlardan müteşekkil bir denetim mercii oluşturmakla ve denetimin usulüne uygun biçimde yerine getirilmesiyle görevlidir. Denetimde görev üstlenileceğine dair taahhüt içeren resmi nitelikteki taahhütnameler, denetim merciiinde yer alacak kurum ve kuruluşların her birinden temin edilerek başvuru ekinde sunulmalıdır.

Denetim merciinde yer alan kurum ve kuruluşlar, uzmanlık alanları itibarıyla denetimin farklı aşamalarında incelemelerini yapacaklarsa bu durum belirtilmelidir.

Başvurunun coğrafi sınır, ürünün tanımı ve ayırt edici özellikleri, üretim metodu ile mahreç işaretleri için geçerli olan “coğrafi sınır içerisinde gerçekleşmesi gereken üretim, işleme ve diğer işlemler”e ilişkin kısımlarının açık ve kapsamlı hazırlanması, denetim işleminin etkin bir şekilde yapılmasını ve dolayısıyla coğrafi işaret korumasının amacına ulaşmasını sağlayacaktır. Bu itibarla önceki kısımlarda yer verilmiş açıklamalar, denetimdeki aşamalar sıralanırken dikkate alınmalıdır.

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 23 üncü maddesinin 2 nci fıkrasının “Bakanlık, tarım ve gıda ile ilgili coğrafi işaret veya geleneksel ürün adlarının kullanımının tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunu denetler” hükmü gereği Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının (GTHB'nin) denetim görevi bulunduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak GTHB'nin resmi görevi uyarınca gıda ve tarım ürünlerine yönelik olarak yerine getireceği denetim faaliyeti, coğrafi işaretlerin kendi denetim komisyonlarınca denetlenmesi zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.